

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ HUMAN RIGHTS ASSOCIATION KOMELEYA MAFÉN MIROVAN

ELMALI T TİPİ KAPALI CEZAEVİNDE YAŞANAN İ. A. İSİMLİ MAHPUSUN DARP EDİLMESİ İDDİALARINA İLİŞKİN RAPOR

1- OLAY

01.02.2021 tarihinde, İHD Diyarbakır Şubesine başvuran, F. A., başvurusunda, kardeşi İ. A.'ın, Şakran 3 nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumundan, yaklaşık 20 gün önce Elmalı T Tipi Hapishanesine nakledildiğini, ailesi ile telefon görüşmesinde, hapishanede ağır bir şekilde darp edildiğini, yaralandığını ve baskıya maruz kaldığını ilettiğini bildirmiş ve İHD'nin, olayı takip etmesini talep etmiştir. Elmalı, İHD Antalya Şubesinin görev alanında bulunduğundan dolayı, başvuru, İHD Antalya Şubesine iletilmiş ve Şube Yönetim Kurulu başvurunun Hukuk Komisyonuna iletilmesine karar vermiş ve mağdur olduğu belirtilen mahpus İ. A. ve Cezaevi idaresi ve savcılıkla görüşmeler yapmak üzere görevlendirme yapmıştır.

Bu görevlendirme üzerine, avukatlardan oluşan İHD heyeti, 3 Şubat 2021 tarihinde Elmalı'ya gitmiştir.

2- AMAÇ

Derneğimize yapılan başvuru sonucunda iddia edilen ihlal ile ilgili olarak mağdurla ve cezaevi idaresi ve Cezaevi Savcılığı ile görüşmek, araştırma ve incelemelerde bulunmak, elde edilen bilgiler ışığında rapor hazırlamak, raporu ilgili ve yetkili kurum ve makamlara göndererek kamuoyunun gerçek bilgiye ulaşmasını sağlamak, çeşitli ulusal ve uluslararası mevzuatlarda güvence altına alınan başta yaşam hakkı ve diğer hakların korunması, ihlali yapan failerin tespit edilmesi ve haklarında gerekli soruşturmaların başlatılmasını talep etmektir.

3- MAHPUSLA YAPILAN GÖRÜŞME

Mahpus İ. A. ile görüşme, ailelerin görüş yaptıkları bölmede, camlı bölme ile ayrılmış şekilde gerçekleşmiş ve konuşma telefon ile yapılmıştır.

MAHPUSUN BEYANI: Elmalı T Tipi C.İ.K'una sevk edildikten sonra, karantina koğuşuna alındığını, akabinde yerleştirildiği A-14 koğuşunda, sayım için odasından çıkarak aşağıya, ortak alana indiğini, ancak mahpusların ayakta sıraya girdiği, 'ayakta sayım' denilen, mahpusların askeri düzende ayağa kalkarak kendilerine sıra geldiğinde, kendilerini saydıkları uygulamaya sözlü olarak karşı çıktığını, bunun bir askeri rejim uygulaması olduğunu söylediği anlatmıştır. Sayımı engellemediğini, bilakis, sayım için ortak alana indiğini, gelen infaz koruma memurlarının zaten kendisini gördüğünü,

sadece yönteme itiraz ettiğini bildirmiştir. Mahpus devamla, bunun üzerine hakkında hiçbir disiplin cezası olmadığı halde, koğuştan alınarak hücreye konulduğunu, 2 gün hücrede kaldıktan sonra, kendisinin, 2. Müdürün odasına götürüldüğünü, 2. Müdür'n kendisine, tavrında ısrar edip etmediğini sorduğunu, kendisinin, 'ayakta sayım verme' uygulamasıyla ilgili eleştirisini aktardığını ve karşı olduğunu tekrarladđını, bunun zerine 2. Müdürün kendisine ' o zaman seni başka bir koğuşa gönderiyorum. Orada tavrını srdrrsn artık' dediğini ve bir koğuşa götürüldüğünü, götürüldüğü koğuşta hemen düşmanca bir hava hissettiğini, kısa bir süre sonra 2 kişinin sebepsiz yere kendisini, kameraların görmediği lavabolar bölümüne çekerek, saldırdıklarını, elmacık kemiğinin, bu saldırı sonucu kırıldığını, koğuş kapısına vurarak yardım istediğini ve koğuştan çıkarılması için bağırdığını, ancak uzun bir süre kimsenin gelmediğini, geldikten sonra kendisini koğuştan çıkararak görevliler tarafından, koridorda ağır bir şekilde darp edildiğini, kaburgalarının ve çene kemiğinin bu saldırı sonucu kırıldığını, bütün vücudunun ezikliklerle dolu olduğunu, bu şekilde tekrar tek kişilik hücreye atıldığını, bu saldırıların 16.01.2021 tarihinde akşam saatlerinde gerçekleştiğini ve ancak ertesi gün hastaneye kaldırıldığını, Elmalı Devlet Hastanesinden, Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edildiğini ve buradaki hekimlerin, ölümden dönmüş olduğunu söylediğini beyan etmiş, devamla, 20 Ocak günü Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde ameliyat olduğunu, akabinde 1 gece Antalya L Tipi Ceza İnfaz Kurumunda kaldığını, buradaki kalma koşullarını, kendisinin başlı başına işkence olarak hissettiğini, ameliyatsız, yaralı ve yüksek ateşle küçücük ve YATAKSIZ bir hücrede tutulduğunu, hekim veya sağlık personeli görmediği gibi, ağrı kesici ve ateş düşürücü dahi verilmediğini, Elmalı'ya getirildikten sonra da, tedavi almadığını, sadece bir kez ilaç verildiğini, ayakta sayıma karşı çıktığı için hücrelerde tutulan başka mahpuslar da olduğunu, bu askeri düzen uygulamalarına son verilmesi için, İHD'nin girişimlerde bulunmasını ve kendisinin darp edilmesiyle ilgili adli ve idari soruşturmanın takipçisi olunmasını istediğini beyan etmiştir.

4. CEZAEVİ İDARESİ İLE YAPILAN GöRüşME

Cezaevi Müdürünün, biraz önce çıktığı ve dönmesinin zaman alacağı açıklamasıyla, 15 dakika kadar bekletilen heyetimiz, müdürün odasına davet edilmiş ve odada müdürden başka sonradan 2. Müdür ve bir görevli de bulunmuştur. Cezaevi Müdürü, heyeti nezaketle karşılamış, öncelikle, yeni açıldıkları için, hızla yapılan sevkler ve personel eğitimin yetersizliği ve organizasyon sorunları nedeniyle yaşanan yoğunluktan kaynaklı sıkıntılarını paylaşmıştır.

Başvuru konusu olaya dair ise: mahpusun 'sayım vermeyi' reddettiği, bu nedenle koğuşunun değiştirildiği, koğuştaki kişilerce darp edildiği, koğuştan çıkarılıp, tek kişilik hücreye götürülürken, kendisini yerlere attığı ve kafasını duvarlara vurmak suretiyle, kendi kendisini yaraladığı, götürülürken direndiği için, memurların orantılı g kullandığını, personel tarafından darp edilmesinin söz konusu olmadığını beyan edilmiştir.

Hapishanelerde sayıma ilişkin mevzuatta, mahpusların 'sayım vermesi' şeklinde bir kavram olmadığı gibi, ayakta, numara söyleyerek, mahpusların kendilerini sayması şeklinde bir düzenleme olmadığına ilişkin, heyetin görüşü aktarıldığında, sayım usulünü belirleme yetkisinin, cezaevi yönetiminde olduğu ve Elmalı T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda, usule ilişkin böyle bir karar alındığı aktarılmıştır.

Kurum Müdürü ve 2. Müdür; mahpusun ilk önce hücreye alındığından bahsetmedikleri gibi, 2. Müdürün kendisiyle yaptığı görüşmeden sonra da ayakta 'sayım vermeye' ikna edilemeyen mahpusun, aynı sayım usulünün uygulandığı, öncekinden farklı olan, darp edildiği koğuşa gönderildiği bilgisini de paylaşmamışlardır.

5.- TESPİT VE GÖZLEMLER

5.1 Yapılan görüşmelerde ilgili hapisanede, hukuka ve insan onuruna aykırı bir uygulama olan, mahpusların, adeta askeri bir düzen içerisinde 'sayım vermesi' şeklinde bir usulün, cezaevi gözlem kurulunca belirlendiği ve mağdur mahpusun darp edilmesiyle sonuçlanan olayın, mahpusun bu uygulamaya karşı çıkmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Oysa, 28.03.2020 tarih ve 2324 sayılı Ceza ve İnfaz Kurumlarının Yönetimi ve Cezaların İnfazı Hakkında Yönetmelik md. 34/8'e göre, sayımlar, mahpusların yatma planları da göz önüne alınarak odalarında yapılır. Kural bu olmakla birlikte, sayımın şekli odada bulunan mahpus sayısı göz önüne alınarak, idare tarafından belirlenebilir, denilmektedir. Oda ile kastedilen ise, koşulların içinde bulunan yataklı bölmelerdir. Zaman ve personel tasarrufu ve güvenliği bakımından, mahpusların, alt katta, ortak alana inmeleri usulünün uygulanması uygun görülebilir, ancak, bu esnada, mahpuslara davranış kalıpları dayatılmasının, hukuki bir zemini yoktur. Sayımla ilgili mevzuat, cezaevi yönetimine sayım yapma görevini yüklemektedir, mahpusa 'sayım verme' suretiyle, kendisini sayma, ya da ayakta durma görevini yüklemektedir. Mahpusların, sayımla ilgili tek yükümlülükleri, sayımı engellememektir. Dolayısıyla, mahpusların ayakta, askeri düzen içinde 'sayım vermesinin, insan onuruna aykırı olduğu gibi, mevcut yasa ve yönetmeliğe de aykırı olduğu değerlendirilmiştir. Mahpusun beyanına göre, 13-14 Ocak günü, A-13 koğuşunda, sayım esnasında itirazını iletmiştir.

5.2 Mahpus; 'Sayımı engelleyen fiziki bir tutum sergilemediğini, tersine, diğer mahpuslarla birlikte, alt kattaki ortak alana indiğini' beyan etmiştir.

5.3 Mahpus; 'Sayım usulüne itiraz etmesi bir disiplin suçu oluşturmadığı halde, hakkında kesinleşmiş bir disiplin cezası olmaksızın, kendi koğuşundan alınarak tek kişilik hücreye konulduğunu, iki gün kadar sonra başka bir koğuşa götürüldüğünü ve orada darp edildiğini ve oradan çıkarılıp gardiyanlar tarafından darp edilerek tekrar tek kişilik hücreye konulduğunu ve akabinde hastaneye götürüldüğünü' beyan etmiştir.

5.4 İlk defa sayım yöntemine itiraz ettikten sonra konulduğu hücrede 2 gün kaldıktan sonra, 2. Müdürün çağırdığı mahpus, sayım usulüne itirazının devam edeceğini söylediği halde, kendisinin, koğuş sakinleriyle bir problemi olmadığı ilk konulduğu koğuşa değil de yine aynı sayım usulünün uygulanmakta olduğu başka bir koğuşa gönderilmiş ve hemen akabinde darp edilmiştir. Neden, kendi koğuşuna değil de darp edildiği koğuşa gönderildiğine ilişkin, heyetimize herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Bu husus, mahpusun, 'darp edilmesi' için o koğuşa gönderildiği iddiasının araştırmaya değer bir iddia olduğunu düşündürmektedir. Cezaevi yönetimi, mahpusların odalarını belirlerken ve değiştirirken, mahpusların uyum ve güvenlik koşullarını gözetmek durumundadır. 28.03.2020 tarih ve 2324 Sayılı, Ceza ve İnfaz Kurumlarının Yönetimi ve Cezaların İnfazı Hakkında Yönetmeliğe göre, mahpusların koşullarının belirlenmesi ve değiştirilmesi, İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla mümkündür. Dolayısıyla, böyle bir kararın olup olmadığı, var ise gerekçesi, yok ise, 2. Müdürün hangi yetki ve saikle, başvurusunun koğuşunu değiştirdiği, idari ve cezai soruşturmalarda mutlaka incelenmelidir.

5.5 Mahpus, darp edildiği koğuştan çıkarılmasını kendisinin istediğini, kapıya vurduğunu, uzun süre beklediğini beyan etmiştir. Cezaevi yönetimi ise, mahpusun koğuştan götürülürken, fiziki olarak direndiği için, orantılı güç kullanıldığını beyan etmiştir. Darp edildiği koğuştan alınmasını isteyen bir mahpusun, koğuştan götürülmek için fiziken direnmesi, mantıklı gözükmemektedir. Mahpusun sağlık raporu ve kamera kayıtları henüz incelenememiş olmakla birlikte, mahpusun yaşam hakkının, hapisane personeli tarafından da ihlal edilmiş olabileceği değerlendirilmiştir.

ahpus, yaralı olduğu halde, tek kişilik hücreye atıldığını ve ancak ertesi gün hastaneye sevk

edildiğini beyan etmiştir. Darp edilmiş ve ciddi bir şekilde yaralanmış olan mağdur mahpusun, olayın akabinde hastaneye sevk edilmemiş olmasının, yaşam ve sağlık hakkının ihlalini oluşturduğu değerlendirilmektedir.

Başvurucu mahpusun, muayene ve tedavisine ilişkin evraklar incelenebildiği zaman, yaralanmanın ve ihmalin ağırlığının değerlendirilmesi mümkün olacaktır.

SONUÇ OLARAK; Adli ve idari soruşturmanın titizlikle yürütülmesi ve delillerin toplanması, hapisane yöneticileri ve personelin hukuk dışı, keyfi davranışlarını engelleyecek ve başvurucunun mağduriyetini giderecektir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Ceza İnfaz Alanındaki Tavsiye Kararlarının 72/1. maddesine göre, cezaevleri, tüm mahpuslara insanca davranma ve insan olmalarından kaynaklanan onurlarına saygı gösterme zorunluluğunu kabul eden etik koşullar içerisinde yönetilmelidir. Buna göre insan onuruna aykırılık teşkil eden ayakta sayım gibi uygulamaların mahpuslar arasında eşitlik ilkesini de ihlal ettiği ve uygulanmayan cezaevlerinde herhangi bir kamu düzeni ve genel güvenlik açığının yaşanmadığı gözetilerek, bu uygulamalara son verilmelidir.

İHD ANTALYA ŞUBESİ HUKUK KOMİSYONU